

GreenS

Подкрепящи структури за зелени обществени поръчки
за иновативна и устойчива институционална промяна

ПРАКТИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ЗЕЛЕНИ ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ

ОБУЧЕНИЕ ПО ЗЕЛЕНИ ОБЩЕСТВЕНИ
ПОРЪЧКИ

Проектът се финансира от Европейския съюз по програма Хоризонт 2020 – изследвания и иновации съгласно
Договор № 649860

Източници на информация относно критериите за зелени обществени поръчки (Зелени ОП)

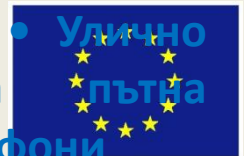
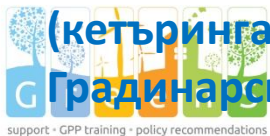

ЕВРОПЕЙСКИ КРИТЕРИИ ЗА ЗЕЛЕНИ ОП

ЕС разработи по отношение на няколко продуктови групи и групи от услуги критерии за Зелени ОП, които периодично се преразглеждат и актуализират. Критериите са предназначени да бъдат включвани директно в конкурсни документации и съдържат информация за методи за верификация на изпълнението. Тези критерии постепенно се превеждат на всички официални езици в ЕС.

Понастоящем има разработени критерии за следните продуктови групи и групи от услуги:

- Копирна и графична хартия
- Почистващи продукти и услуги за почистване
- Компютърна офис техника
- Строителство
- Транспорт
- Мебели и обзавеждане
- Електротехника
- Храни и услуги в областта на общественото хранене (кеъринга)
- Текстилни изделия
- Градинарски продукти и услуги
- Прозорци, остъклени врати и покривни прозорци
- Топлинна изолация
- Твърди подови покрития
- Плоскости за стенни покрития (wall panels)
- Инсталации за комбинирано производство на топлинна енергия и електроенергия (CHP)
- Пътно строителство и пътни знаци
- Улично осветление и светлинна сигнализация
- Мобилни телефони
- Пътна осветление и светлинна сигнализация

Източници на информация относно критериите за зелени обществени поръчки (Зелени ОП)

Всички европейски критерии за ЗОП, заедно със съответните технически информационни доклади (technical background reports), в които са разгледани основните въздействия върху околната среда, взети под внимание при определянето на тези критерии, могат да бъдат изтеглени от уеб сайта за ЗОП (<http://ec.europa.eu/environment/gpp>). Помощ във връзка с тълкуването и прилагането на критериите може да бъде получена от справочната информационна служба за ЗОП (GPP Helpdesk).

Източници на информация относно критериите за зелени обществени поръчки (Зелени ОП)

• Екомаркировки

Във връзка с екомаркировките има определени екологични изисквания, на които трябва да съответстват продуктите или услугите, за да им бъде присъдена екомаркировка. Те включват сертифициране на продукта от трета страна (*т.е. не от самите производители или изпълнители на услуги*). Екомаркировките могат да се използват при обществените поръчки по няколко начина, но не е разрешено да се изисква продуктите или услугите да имат конкретна екомаркировка.

Източници на информация относно критериите за зелени обществени поръчки (Зелени ОП)

Видове екомаркировки:

- **Многосекторни и многокритериални екомаркировки** — това е вид екомаркировки, щойто най-често се използва във връзка със Зелените ОП. Примери за такива екомаркировки са **Екомаркировката на ЕС (цветето)**, **Северният лебед** и **Синият ангел**.
- **Екомаркировката на ЕС**

Въведена е през 1992 г. Продуктите и услугите, на които е присъдена екомаркировката на ЕС, носят логото с цвете, което дава възможност на клиентите лесно да ги откриват. Понастоящем в системата за екомаркировка на ЕС са включени 28 вида продукти и услуги, като непрекъснато към обхвата на системата се добавят нови продукти и услуги.

Източници на информация относно критериите за зелени обществени поръчки (Зелени ОП)

- **Други маркировки**

- **Етикети по специфичен въпрос** — тези етикети се присъждат на базата на един или повече критерии от вида „да/не“ във връзка със специфичен въпрос, например енергийната ефективност. Ако даден продукт съответства на тези критерии, той може да носи съответния етикет. Примери за такъв вид етикети са **Етикетът на ЕС за биологично производство** или **Етикетът „Energy Star“**, отнасящ се за офисно оборудване.

- **Етикети за специфични сектори** — такива са например етикетите на схемите за горскостопанско сертифициране, на организации като **FSC** (Съвета за управление на горите) или **PEFC** (Програмата за потвърждаване на горскостопански сертификати).

- **Продуктови етикети със степени** — при тях се въвежда степенна скала за продуктите или услугите в съответствие с техните екологични показатели по съответния въпрос, вместо да се използват критерии от вида „да/не“. От такъв вид е например **Енергийният етикет на ЕС**, с който се степенуват в зависимост от тяхната енергийна ефективност продукти, имащи отношение към консумацията на енергия, като най-ефективните продукти са с клас A+++ , а най- слабо ефективните — съответно с клас G.

Прилагане на екологичните критерии в различните видове процедури за избор на изпълнител

- При **открита процедура** всеки оператор може да подаде оферта. По такъв начин ще имате възможност за избор между максимален брой екологосъобразни решения.
- При **ограничена процедура** може да се оцени техническия капацитет на оферентите в областта на екологията на по-ранен стадий и също така да се ограничи броя на кандидатите, които ще бъдат покани да подадат оферти.
- **Процедурите със състезателен диалог и с договаряне** могат да бъдат използвани от публичните власти само при специални обстоятелства. Тези процедури могат да имат някои предимства в контекста на ЗОП, тъй като при тях има някои елементи на гъвкавост, които липсват при откритите и ограничените процедури. Тези процедури дават възможност за по-добро изясняване и контролиране на въздействието на екологичните изисквания върху разходите. Но от друга страна, и при двата такива вида процедури за да се постигнат най-добрите възможни резултати е необходимо наличието на умения и опит в отношенията с доставчиците.

Постигане на стопанска обоснованост на прилагането на Зелени ОП

При Зелените ОП могат да се използват няколко инструмента от областта на обществените поръчки, които допринасят за финансова ефективност и по този начин могат да помогнат за постигането на стопанска обоснованост на прилагането на по-високи екологични изисквания. Такива подходи включват:

- **Остойностяване на разходите в рамките на жизнения цикъл (Life-cycle costing — LCC)** — все още често се случва решенията за поръчките се вземат въз основа на разходите за доставка. От друга страна, при много продукти и строителни работи разходите при използването и при обезвреждането на отпадъците могат също да са значителни — например разходите за енергия, за ремонти и за обезвреждане на опасни материали. **Практиката при поръчките да се отчитат разходите в рамките на цялостния жизнен цикъл е най-икономически разумна.**

Информация относно остойностяването на разходите в рамките на жизнения цикъл

може да бъде намерена на: (<http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>)

support • GPP training • policy recommendations

Постигане на стопанска обоснованост на прилагането на Зелени ОП

- ❑ **Избягване на имитацията на екологосъобразност** - Все по-голям брой дружества се представят на пазара като екологосъобразни или съответстващи на устойчивото развитие, но не винаги е налице съответна потвърждаваща информация.

Поради това е важно:

- Още преди да обявите Вашия конкурс, да се запознаете с въздействията върху околната среда във връзка с Вашата поръчка;
- Да съобразите техническата си спецификация с оценка на въздействията върху околната среда в рамките на цялостния жизнен цикъл на продукта (като използвате например информацията във връзка със съответна екомаркировка);
- Да изисквате от страна на доставчиците подходящи доказателства за екологичните показатели, които те твърдят, че се постигат

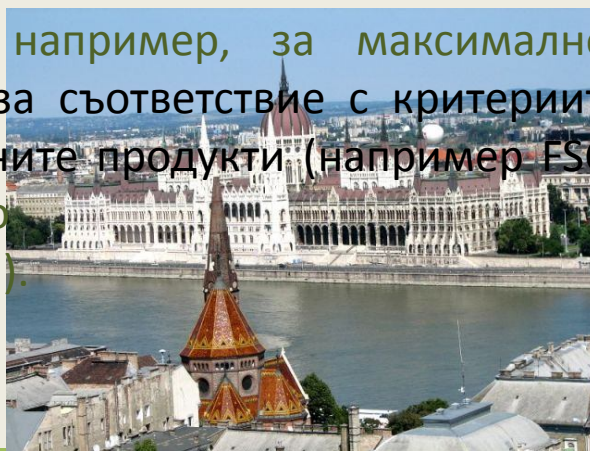
Постигане на стопанска обоснованост на прилагането на Зелени ОП

□ **Общи поръчки на няколко възложители (joint procurement)** — Този вид поръчки е особено подходящ по отношение на Зелени ОП, тъй като е възможно уменията и познанията за пазара за екологосъобразни продукти и услуги да са ограничени. Общите поръчки могат да се осъществяват, например, от централни възлагащи институции на областно и национално равнище, които да провеждат поръчките от името на публичните власти.

Пример: Унгарската Генерална дирекция за обществени поръчки и доставки отговаря за сключването на договори, използвани от около 1000 публични власти в страната. През периода 2010—2011 г. са проведени 12 процедури, включващи критерии за екологосъобразност, довели до сключването на договори на стойност 90 милиарда форинта (338,6 милиона евро).

Критериите се отнасят, например, за максималното електропотребление на персонални компютри и за съответствие с критериите на схемите за екологично сертифициране на хартиените продукти (например FSC — Съвета за управление на горите, ECF — за безхлорно производство на хартия, или схемата за екомаркировки)

Постигане на стопанска обоснованост на прилагането на Зелени ОП

- **Договори с гарантиран резултат (ЕРС)** — представляват договори между собственика или обитателя на дадена сграда (включително публични институции) и дружество за енергийни услуги (ESCO) за подобряване на енергийната ефективност в съответната сграда. Договорите с гарантиран резултат често се сключват за групи от сгради, така че да бъдат по-привлекателни за потенциалните инвеститори.

Пример: В 2001 г. група местни институции в австрийската **област Щирия** са определили общо 21 сгради, имащи потенциал за намаление на енергопотреблението, които да бъдат предмет на съвместен договор с гарантиран резултат. За провеждането на конкурса сградите са били разделени на две групи. Постигнатите икономии на енергия от избраното дружество за енергийни услуги са в интервала 15—44%, а продължителността на договора е 12 години. Чрез съвместното провеждане на конкурса е бил преодолян проблемът, че договорите с гарантиран резултат за малки сгради със сравнително ниски разходи за енергия не са така привлекателни за дружествата за енергийни услуги, а от друга страна са свързани със значителна по обем подготвителна работа от страна на съответните общности.

Екологични елементи при определяне предмета на договора за обществена поръчка

При всеки отделен договор има различен набор от потенциални въздействия върху околната среда. От друга страна, има някои общи въпроси, съответно при договорите за доставка, за услуги и за строителни работи:

- **Договори за доставка:**

- o Въздействията върху околната среда на материалите, използвани за изработване на продукта, както и на производствените процеси

- o Използването на възобновяеми суровини при изработването на продукта

- o Потреблението на енергия и вода на продукта при използването му

- o Трайността/продължителността на живота на продукта

- o Възможностите за рециклиране/повторна употреба на продукта след края на живота му

- o Опаковането и транспортирането на продукта

Екологични елементи при определяне предмета на договора за обществена поръчка

- **Договори за услуги:**

- о Техническата експертиза и квалификация на персонала да изпълни договора по екологосъобразен начин

- о Продуктите/материалите, използвани при изпълнение на услугата

- о Процедурите за управление, въведени от изпълнителя с цел свеждане до минимум на въздействието на услугата върху околната среда

- о Консумираното количество енергия и вода, както и количеството на генерираните отпадъци при изпълнението на услугата

Екологични елементи при определяне предмета на договора за обществена поръчка

- **Договори за строителни работи:**

- Договорите за строителни работи могат да имат значителни въздействия върху околната среда, например във връзка със земеползването или планирането на трафика

- За някои проекти е необходимо да се проведе официална Оценка на въздействието върху околната среда — и резултатите от нея да се използват при обществената поръчка

Екологични технически спецификации

- Техническите спецификации могат да бъдат формулирани с позоваване на европейски, международни или национални стандарти, и/или чрез работни показатели или функционалност. Те могат да съдържат позовавания на подходящи спецификации, определени във връзка с екомаркировки. Директивите за обществените поръчки дават възможност да се формулират техническите спецификации във връзка с екологичните характеристики на материала, продукта, доставката или услугата.

Екологични технически спецификации

Например, може да се постави ограничение за часовото електропотребление на даден компютър; или съответно ограничение за емисиите на автомобил, които да не надхвърлят определено количество замърсители. Би могло да се специфицират производствените процеси или методи за дадена стока, услуга или дейност.

Естонско министерство въвежда екологосъобразни спецификации за почистване

Естонското министерство на околната среда организира в 2010 г. конкурсна процедура за услуги за почистване, като включи следните изисквания в своята техническа спецификация:

- Услугите за почистване следва да бъдат изпълнявани съгласно ISO 14001 или негов еквивалент.
- Всички пластмасови пликове следва да бъдат биоразградими. Отпадъците следва да бъдат сортирани (опаковки, органични отпадъци и т.н.)
- Тоалетната хартия и кърпите за ръце следва да са изработени от рециклирана хартия

Постигнато е намаление на цената на услугата с близо 10% в сравнение с предходния договор, при който са използвани същите технически спецификации.

Екологични технически спецификации

- **Специфициране на материалите**

В качеството си на Възложител, Вие имате право да настоявате купуваният от Вас продукт да бъде изработен от определен материал, или да съдържа известен процент от рециклирани или повторно използвани съставки. Също така можете да уточните, че не трябва да се съдържат материали или химически вещества, вредни за околната среда или за здравето. Това обикновено се прави чрез позоваване на нормативната уредба за ограничаване на опасните вещества, например Директивата, ограничаваща опасните вещества в електрическото и електронното оборудване или Регламента относно регистрацията и ограничаването на химикали.

Типични случаи на подобни практики при Зелени ОП са например ограниченията за опасни вещества в почистващите препарати и текстилни изделия, или изискванията за известно процентно съдържание в копирната хартия на рециклирана след употреба хартия.

Екологични технически спецификации

- **Производствени процеси и методи**

Директивите за обществените поръчки дават възможност да се включат в техническите спецификации за доставки, услуги или строителни работи, изисквания, отнасящи се за производствените процеси и методи. Може да се включат само такива изисквания, които се отнасят за производството на продукта и обуславят неговите характеристики, без да е необходимо тези изисквания да са видими.

Например, можете да поискате електроенергията да се генерира от възобновяеми източници или храната да се произвежда с използване на биологични методи, тъй като тези производствени методи са широко разпространени сред операторите в ЕС. Не е разрешено, обаче, да настоявате за използването на производствен процес, който поради защита като интелектуална собственост или поради други причини може да се използва само от един доставчик — или съответно за доставчици само от една страна или област.

Екологични технически спецификации

- **Използване на варианти**

Вариантите позволяват по-голяма гъвкавост на спецификацията, което може да доведе до предложение за по-екологосъобразно решение. При използването на варианти се дава възможност на оферентите да предложат алтернативно решение, което съответства на част от посочените минимално допустими изисквания, но не и на цялостната спецификация. Такъв подход може да е от полза, например, ако не сте сигурни как даден алтернативен продукт или услуга ще се отрази върху разходите, или примерно дали въвеждането на по-високи изисквания за изолация в договор за строителни работи няма да предизвика отлагане на срока за тяхното завършване.

Екологични технически спецификации

- **Използване на екомаркировки**

Екомаркировките могат да бъдат използвани по два различни начина във връзка с техническите спецификации:

- Като източник на информация за съставянето на Вашите технически спецификации за определяне на характеристиките на поръчваните стоки или услуги
- При проверката на спазването на тези изисквания, като приемете наличието на екомаркировка за едно от възможните доказателства за съответствие с техническите спецификации

Подбор на доставчици, предоставящи услуги дружества и изпълнители

- Възможно е да бъдат изключени дружествата, нарушили екологичната нормативна уредба, ако това представлява професионално нарушение съгласно националното законодателство.
- Във връзка с критериите за технически капацитет, добри възможности за включване на екологични съображения има при разглеждането на досегашния опит на дружеството и на професионалната квалификация на неговия персонал.
- С оглед да се провери доколко дружествата могат да изпълняват предписаните в договора мерки за управление по въпросите на околната среда, възложителите могат да поискат от тях да докажат своя технически капацитет в това отношение.
- Като едно възможно (но не изключително) средство за доказване на такъв технически капацитет може да се използва наличието при изпълнителя на системи за управление по въпросите на околната среда, например EMAS. Не е разрешено поставянето на изискване за съответствие с някоя конкретна система за управление по въпросите на околната среда.

Екологичен технически капацитет

Екологичната техническа компетентност би могло да включва техническа компетентност за свеждане до минимум на генерирането на отпадъци, за предотвратяване на разсипването или изтичането на замърсители, за намаляване на потреблението на гориво или за свеждане до минимум на смущенията на природни местообитания. Практически погледнато, това се засяга следните въпроси:

- Има ли дружеството предишен опит в изпълнението на договори, свързани с екологията?
- Дали дружеството разполага или може да наеме персонал с необходимата образователна и професионална квалификация, както и опит в областта на екологичните елементи на договора?
- Има ли дружеството достъп до необходимото техническо оборудване за опазване на околната среда?
- Има ли дружеството възможности да осигури качествено изпълнение на екологичните аспекти на договора

Екологичен елемент в клаузите за начина на изпълнение на договора за обществена поръчка

- Клаузите за начина на изпълнение на договора могат да се използват за въвеждане на екологични съображения в стадия на изпълнението.
- Възложителят може да определи, че стоките трябва да бъдат доставени или съответно услугите/строителните работи да бъдат изпълнени по начин, свеждащ до минимум въздействието върху околната среда, а също и че начинът на изпълнение може да е свързан с неустойки или премии по договора. С оглед да не се насърчава нарушаването на екологичните ангажименти, възложителите могат да включват в договорите адекватни санкции.
- Спазването на договорните клаузи следва да бъде подложено на внимателен мониторинг по време на изпълнението на договора, с ясно посочени в договора отговорности за спазване на изискванията и докладване.
- Клаузите за начина на изпълнение на договора не могат да се използват за въвеждане на екологични изисквания, представляващи значимо изменение на обявления при конкурса договор — т.е. изисквания, които биха променили резултата от конкурса.